

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کرمان

دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی

پایان نامه مقطع دکتری در رشته سیاست گذاری سلامت

عنوان

تحلیل روش پرداخت مراقبت های بستری نوزادی در ایران و ارائه گزینه های سیاستی

توسط

زکيه استاداحمدی

استاد راهنما

دکتر محمود نکویی مقدم

دکتر محمد حیدرزاده

اساتید مشاور

دکتر وحید یزدی | دکتر رضا گودرزی

سال تحصیلی: بهمن ۱۴۰۳

شماره پایان نامه: ۱۰/۲۹/۹۳۲

چکیده فارسی

مقدمه: بهبود سلامت نوزادان اولویت اصلی نظام سلامت است و مداخلات پیش، حین و پس از تولد برای بهبود سلامت و توسعه سرمایه انسانی ضروری است. نوع و نرخ پرداخت به مراقبت‌های ارائه شده در این دوره‌ها می‌تواند تأثیر زیادی بر سلامت نوزاد داشته باشد. در ایران، روش پرداخت به ازای خدمت^۱ (FFS) به دلیل افزایش هزینه‌ها و کاهش کیفیت، بحث‌برانگیز است و بار مالی زیادی بر بیماران بخش مراقبت‌های ویژه نوزادی (NICU) تحمیل می‌کند. اصلاح روش‌های پرداخت می‌تواند به ارتقای سلامت نوزادان کمک کند.

روش کار: مطالعه حاضر یک تحلیل سیاست آینده‌نگر است که براساس چارچوب کولینز در سه فاز اصلی انجام شده است. در فاز اول، ماهیت مسئله پرداخت به ارائه‌دهندگان مراقبت‌های بستری نوزادی در سطح جهان و ایران از طریق دو گام مرور نظام‌مند و مطالعه کیفی بررسی شد. به منظور ارزیابی تأثیر روش‌های مختلف پرداخت بر نتایج مراقبت دوران بارداری، زایمان و NICU، پایگاه‌های داده‌ای تا اردیبهشت ۱۴۰۲ مطابق با دستورالعمل‌های پریزما جستجو شدند. در گام کیفی، مصاحبه‌هایی با مطلعین (KII) کلیدی انجام شد و این داده‌ها با رویکرد موضوعی استقرایی تحلیل شدند. در فاز دوم، براساس نتایج فاز اول، روش‌های پرداخت پیشنهاد و با استفاده از روش تصمیم‌گیری چند معیاره تاپسیس اولویت‌بندی شدند و تحلیل حساسیت به منظور اعتبارسنجی نتایج صورت گرفت. در فاز نهایی، تحلیل ذی‌نفعان و تحلیل شبکه‌های اجتماعی با استفاده از نرم‌افزار گفی انجام شد و ماتریس‌های قدرت-علاقه، قدرت-موقعیت و مرکزیت درجه، بینابینی و بردار ویژه برای این فاز محاسبه و رسم گردید.

نتایج: مرور نظام‌مند ۵۳ مطالعه نشان داد که روش‌های مختلف پرداخت تأثیرات متنوعی بر استفاده، کیفیت، دسترسی، هزینه‌ها، نتایج بالینی و رضایت ارائه‌دهنده و بیمار دارند. پرداخت بر اساس عملکرد، کیفیت مراقبت را بهبود داده، اما رضایت و حجم کار ارائه‌دهندگان را تحت تأثیر قرار داده است. پرداخت سرانه باعث کاهش استفاده

---

¹ Fee for service

از خدمات شده است، در حالی که پرداخت مبتنی بر دوره^۲ هزینه‌ها و نرخ سزارین را کاهش داده، اما پرداخت از جیب بیمار را افزایش داده‌اند. پرداخت‌های گروهی مرتبط با تشخیص (DRG) و پرداخت حقوق ثابت نیز نتایج متفاوتی داشتند. مصاحبه با ۲۳ خبره نظام سلامت، چهار موضوع اصلی و پانزده مضمون فرعی مرتبط با روش پرداخت برای مراقبت‌های NICU در ایران را شناسایی کرد. این موضوعات شامل دسترسی به خدمات، هزینه‌ها، کیفیت و درآمد متخصصان نوزادان بودند. چهار مدل پرداخت پیشنهاد و براساس ۱۳ معیار اولویت‌بندی شدند: (۱) پرداخت همراه/بسته ای دوره بارداری^۳، (۲) پرداخت همراه / بسته ای مراقبت‌های ویژه نوزادی^۴ (۳) گروه‌های مرتبط با تشخیص^۵ و (۴) پرداخت ترکیبی ((P4P + FFS) و سطح بندی پرداخت به ازای هر شب بستری^۶. تحلیل حساسیت نشان داد که تنظیم وزن برای معیارهای تاثیرات متفاوتی بر الویت بندی روش‌های پرداخت میگذارد. در ساختار سیاست‌گذاری نظام پرداخت ایران، ۲۶ ذی‌نفع شناسایی شدند که سازمان تامین اجتماعی و بیمه سلامت از نقش‌آفرینان کلیدی بودند. اداره سلامت نوزادان، سازمان برنامه و بودجه، بیمه سلامت، شورای عالی بیمه و مرکز پژوهش‌های مجلس نیز از ذی‌نفعان با قدرت و علاقه بالا می‌باشند. بیمه سلامت (ملی)، نظام پزشکی، شورای عالی بیمه سلامت و مرکز پژوهش‌های مجلس در شبکه‌های اجتماعی قدرت تأمین مالی و قانونگذاری نقش‌های پل ارتباطی مهمی را ایفا می‌کنند.

نتیجه‌گیری: اثرات روش‌های مختلف پرداخت در حوزه مراقبت‌های بهداشتی به طراحی، اجرای برنامه‌ها، زمینه و ویژگی‌های خاص خدمات بستگی دارد و این عوامل می‌توانند به‌طور غیرمستقیم یا در بلندمدت بر نتایج مراقبتی تأثیرگذار باشند. در مورد سیستم پرداخت برای مراقبت‌های بستری نوزادی در ایران، لازم است که اصلاحات بنیادین و کارآمدی انجام شود. علی‌رغم اختلاف نظرهای موجود میان ذینفعان، این اصلاحات باید بر اساس شواهد علمی

---

² Episode-Based Payments

³ Perinatal bundled payment

⁴ NICU bundled payment

⁵ diagnostic-related group (DRG)

⁶ Per diem

و به شکل مشارکتی بین کلیه ذینفعان صورت گیرد. به عنوان یک روش موثر، اصلاح روش‌های پرداخت به شکل پرداخت همراه مراقبت‌های دوره بارداری شناسایی شده است. در این میان، نهادهای دولتی نقش قدرت‌مندی دارند، در حالی که نفوذ ارائه‌دهندگان خدمات به مراتب محدودتر است.

کلمات کلیدی: نظام‌های پرداخت به ارائه‌دهندگان، چالش‌های نظام پرداخت ایران، مراقبت‌های بستری نوزادی، مراقبت‌های دوره بارداری، تحلیل ذینفعان، تحلیل شبکه‌های اجتماعی